

Marieke Groen

De andere familie Klein

ROMAN

2015

Uitgeverij Thomas Rap

‘Any equipment you have must be considered a bonus. Lack of equipment should not mean you are unequipped, for you will carry skills and experience with you, but those skills and experience must not be allowed to get rusty and you must extend your knowledge all the time.’

SAS Survival Guide

Zoals andere meisjes fantaseerden over hun bruiloft, fantaseerde Amber over haar begrafenis. Het zou in de winter plaatsvinden, alles was stil en wit. Het gebeier van de klokken droeg tot ver over de berijpte velden en de grond kraakte onder de schoenen van de mensen op weg naar het kerkje. Dat het in een kerk zou plaatsvinden stond vast, ook al kon dat niet omdat ze niet gelovig waren. Maar daar zou ze nog wel wat op vinden. Misschien waren er kerken die op sommige dagen voor de ongelovigen waren, zoals je in het zwembad middagen had voor naaktzwemmers.

Iedereen was in het zwart gekleed, alleen zij was in het wit. Ze lag in een met wit satijn beklede kist en droeg een jurk van ivoorkleurige kant die leek op de jurk die oma droeg op haar trouwfoto. Haar haar waaierde uit over het kussen, dat ook van satijn was en even bleek als haar gezicht. Mensen bogen zich over de kist, fluisterden tegen elkaar hoe mooi ze erbij lag, dat ze eigenlijk altijd al een heel bijzonder meisje was geweest. 'Ze heeft het niet makkelijk gehad,' zeiden ze, 'maar wat is ze mooi.'

Amber hoorde alles, maar ze voelde niets meer, ook vanbinnen was het eindelijk stil.

De moeder staat voor het fornuis in de schoenen van de vader. Ze draagt altijd schoenen als ze kookt, er kan een mes van het aanrecht vallen, of een gloeiend hete aardappel uit de pan. Er gebeuren meer ongelukken in de keuken dan in het verkeer, zegt de moeder altijd.

Het broertje staat op zijn tenen voor het aanrecht zijn han-

den te wassen. Zijn gezicht staat ernstig, alsof hij zich van zijn taak bewust is en vastbesloten die te volbrengen.

Amber had het al geroken toen ze binnenkwam, ze had haar jas opgehangen en was meteen door naar boven gegaan. Op haar kamer had ze twee druppels lavendelolie op de huid van haar pols gewreven. Ze moest zich bedwingen om niet de kast te openen en het propje stof met de roestgeur onder haar neus te drukken. Als je dat te vaak deed verdween het effect.

De vader zit al aan tafel. Ze aarzelt even, maar gaat dan toch tegenover hem zitten. In zijn zicht, maar buiten zijn bereik. De moeder zet de pannen op tafel en haalt de deksels eraf. Amber brengt haar pols even naar haar gezicht.

‘Bord.’

Ze houdt haar bord op, zodat de moeder er een lepel rijst op kan scheppen. Plotseling stopt de moeder, midden in een beweging. Ze trekt haar neus een paar keer op en kijkt Amber strak aan. ‘Wat heb jij voor troep op?’

‘Gewoon, deo.’

Even is iedereen stil. Dan zegt de moeder: ‘Je eten.’

Amber kijkt naar haar bord. Witte rijst, een gebakken banaan en kippenlevertjes. Ze vermoedt dat het een recept uit de *Libelle* is. Op een dag stond het op tafel, en nu eten ze het elke week. Ze vraagt zich af voor wie de moeder het maakt. Niet voor de vader, die noemt orgaanvlees afval en vindt bakbanaan geen groente. Het broertje en zij mogen alleen op hun verjaardag bepalen wat ze willen eten. Dus maakt de moeder het voor zichzelf. Maar dat verklaart niet waarom ze zelf maar twee levertjes en een halve banaan neemt. Het kan niet vanwege de lijn zijn, van lever word je niet dik. Misschien offert ze zich op. Dat doet ze vaak. Als de telefoon gaat terwijl iedereen tv zit te kijken, als de brievenbus kleppert en niemand aanstalten maakt om de post te gaan halen, als er nog één rimpelig appeltje op de fruitschaal ligt, dat niemand wil, zegt ze zuchtend: ‘Ik offer me wel weer op.’

Amber pakt haar bestek op en denkt aan wat opa zei toen hij haar mangochutney wilde leren eten: 'Je moet tegen jezelf zeggen: mmm, wat is dit lekker. Eerst zal je het niet geloven, maar bij de vierde of vijfde hap vind je het opeens niet gek meer smaken en daarna ga je het warempel lekker vinden.'

Ze snijdt een klein stukje lever af en denkt: mmm, wat is dit lekker. Ze denkt het echt heel hard. Maar het werkt niet. In haar mond valt de lever uiteen tot een laffe smurrie die zich op-hoopt achter de draadjes van haar beugel. Ze kauwt en kauwt, maar in plaats van te slinken, lijkt de massa alleen maar in volume toe te nemen. Ze denkt niet meer aan mangochutney, ze denkt aan de stinkende, grijze klei die bovenkomt als je een schep heel diep in de grond steekt. Haar slokdarm maakt een spastische beweging.

'Stel je niet aan,' zegt de moeder.

Ze buigt zich over haar bord, kauwt met lamme kaken door.

'Rechttop zitten.' De vader.

Ze recht haar rug en gluurt naar het broertje, dat met een bleek gezicht zijn bord leegeet. 'Als jullie achttien zijn mogen jullie zelf bepalen wat jullie eten,' zegt de moeder altijd, 'maar tot die tijd eten jullie wat de pot schaft.'

Als ze achttien zijn moeten ze het huis uit, dan zijn ze volwassen. Vogels duwen hun jongen al na twee weken uit het nest, volgens de moeder, sommige zelfs al na een paar dagen.

Amber probeert te slikken, maar de hap blijft steken in haar keel. Ze hoest, brengt haar hand naar haar mond en dan zit de lever er plotseling in. Ze schrikt er zo van dat ze een paar tellen zo blijft zitten. De vader en de moeder voeren een gesprek en letten niet op haar. Voorzichtig brengt ze haar hand naar haar broekzak en duwt de lever erin. Elk moment verwacht ze de stem of de hand van de vader, maar er gebeurt niks, en als ze dat merkt durft ze hetzelfde te doen met de andere levertjes, en dan is haar bord opeens leeg. Ze hoort de vader over zijn werk

vertellen, en de moeder 'goh' en 'o ja?' zeggen. Ze hoort hoe het broertje zijn bestek neerlegt. Tot zover is alles normaal. Ze wacht tot de moeder de borden weghaalt, de toetjesschaaltjes op tafel zet en de pakken vla leeg knijpt. Pas als iedereen van tafel is, staat ze op. Er zit een bult in haar broekzak ter grootte van een tennisbal, hij geeft licht en loeit als een brandalarm, maar vreemd genoeg lijkt het niemand op te vallen. Ze loopt de gang in, de trap op, en heel even lukt het haar te geloven in de mogelijkheid van iets anders, alsof de ramen en deuren zijn opengegooid en er frisse lucht naar binnen stroomt. Maar halverwege de trap bekruipt de vertrouwde mufheid haar alweer.

Ze gaat de badkamer binnen en kijkt naar het briefje op de binnenkant van de deur.

DOP OP DE TANDPASTA!

NIET DE KRAAN LATEN LOPEN TIJDENS HET POETSEN!

MAX. 3 MINUTEN DOUCHEN!

NIET MET JE VETTE VINGERS OP DE SPIEGEL!

Ze haalt de lever uit haar zak. Het oogt al bijna niet meer als eten. Net als ze de klep van de wc omhoogdoet, klinken er voetstappen op de trap. De badkamerdeur gaat open en het broertje en zij kijken elkaar even aan. Aarzelend pakt hij zijn tandenborstel uit het rekje.

Vier keer per dag poetsen ze hun tanden, na het ontbijt, na de lunch, na het avondeten en voor het slapengaan. De moeder weet het als ze niet hebben gepoetst, ze kijkt of er onder aan de borstels een druppel hangt. Dat heeft het broertje ontdekt. Sindsdien houdt hij zijn tandenborstel alleen nog maar onder de kraan en hangt hem dan terug. Op zijn tanden zit mosachtige aanslag, maar dat lijkt de moeder dan weer wel te ontgaan.

Amber opent haar hand. 'Kijk.'

Het broertje kijkt er geschrokken naar. 'Wat ga je ermee doen?'

'Door de plee spoelen.'

Zijn ogen worden groot. 'Daar komen ze achter.'

‘Welnee.’ Met een resoluut gebaar doet ze het deksel van de wc omhoog en gooit de levertjes in de pot.

Daar liggen ze, drie kleine drolletjes. Ze kan ze er nu nog uitpakken, zo vies is de wc niet, ze kan ze nog gewoon opeten. Ze drukt de spoelknop in en loopt de badkamer uit. De hele avond blijft ze wachten op wat komen gaat. Maar er komt niks.

De moeder correspondeert met ter dood veroordeelde gevangenen in Amerika. Elke veertien dagen valt er een stapeltje enveloppen op de mat. De moeder heeft gezegd dat ze niet vaker mogen schrijven, dat ze ook een gezin heeft om voor te zorgen.

Momenteel schrijft ze met Stanley, Big Mo en Melchisedeck. Op het prikbord in de keuken hangen hun foto's. Stanley draagt zijn haar in twee vlechtjes op zijn schouders, als een klein meisje. Zijn ogen lijken op vloeibare teer. Amber kan er niet naar kijken.

‘Waar schrijven ze dan over?’ vroeg ze de moeder eens.

‘Wat denk je?’ zei de vader en hij sloeg luidruchtig zijn krantenpagina om.

‘Heus niet alleen daarover,’ zei de moeder. Ze bloosde een beetje. ‘Niet met mij in elk geval. Stanley, Big Mo en Melchisedeck weten dat ik een oude, getrouwde vrouw ben.’

‘Daar hebben ze helemaal geen moeite mee in dat soort inrichtingen,’ zei de vader, ‘die hebben al zo lang geen vrouw gehad, die doen het nog met een varken.’

De blos van de moeder werd donkerder, maar de blik in haar ogen was omgeslagen.

De vader houdt van grapjes waar alleen hij om kan lachen. Als iemand hem vraagt: ‘Meneer, weet u hoe laat het is?’ antwoordt hij: ‘Ja, dat weet ik.’ Weet u of er vandaag treinen rijden? Ja, dat weet ik. De weg naar het gemeentehuis? Ja, dat weet ik.

Op een keer hoorde Amber hem de telefoon opnemen en zeggen: ‘Nee, je bent niet verkeerd verbonden, je hebt verkeerd gedraaid.’

‘Dat kun je niet meer zeggen,’ zei de moeder, die net binnenkwam. ‘Niemand heeft nog een draaischijf tegenwoordig.’

De vader was even stil. ‘Trut,’ zei hij. Toen begon hij heel hard te lachen, alsof ook dat een grapje was.

Op zaterdag voetbalt de vader en moedigen zij hem aan. Daar is niks grappigs aan. Het is altijd koud en nat langs de lijn, maar als hij wint neemt hij ze na afloop mee naar de dampende kantine voor een flesje chocomel en een broodje kroket. Dus schreeuwen ze de longen uit hun lijf, terwijl de kou onder hun broekspijpen kruipt, onder hun kraag en hun manchetten.

Eén keer zei een vrouw die naast haar stond: ‘Jij bent er zeker eentje van Klein.’

Amber viel stil en keek de vrouw aan.

‘Ja, nu zie ik het, je hebt dezelfde smalle lippen.’

Dus ik heb smalle lippen, dacht ze. Ik lijk op hem. Mensen kunnen zien dat we familie zijn. De rest van de wedstrijd zweeg ze. Het team van de vader verloor met 6-1, en ze kregen geen broodje kroket.

Vroeger waren ze niet de enige familie Klein in de buurt. De andere familie Klein woonde schuin tegenover hen. Ze hadden twee vaalgele zoontjes met wie niemand speelde. Elke ochtend werden ze naar school gebracht door hun vader, de andere meneer Klein, die een ijzerwareenzaak had aan de rand van de wijk. Hij reed in een kleine bestelauto waarop met grote letters KLEIN stond. De auto had geen achterbank, alleen wanden van gaatjesboard, waaraan gereedschap hing. Er konden precies zes kinderen achterin. Althans, zoveel mochten erin van de andere meneer Klein. De kinderen wisten dat er meer in konden.

Op regenachtige dagen, als ze geen zin hadden om naar school te lopen, mochten Amber en het broertje meerijden. De school begon om halfnegen, maar als ze om kwart over acht in

de keuken van de andere familie Klein verschenen, zat iedereen daar nog aan de ontbijttafel. Het was er warm en rook naar ge-roosterde boterhammen, en ook als het buiten al licht was brandde de lamp boven de tafel. Terwijl de andere mevrouw Klein in haar duster haar man en kinderen thee inschonk, stonden de kinderen die mee wilden rijden met druipende jassen en regenlaarzen aan op een kluitje bij de keukendeur te wachten. Soms ging de deur open en verscheen er nog een half verregend kind. Als die de koppen had geteld en erachter was dat het er al zes waren, maakte hij zwijgend rechtsomkeert.

Ze vertrokken pas op het laatste moment, alsof de andere meneer Klein maar niet weg wilde. In een keurige rij, de oudsten voorop, wachtten de kinderen tot hij de achterklep voor ze had opengemaakt. De andere kinderen Klein mochten op de uitsparing van de wielen zitten. Ook nu spraken de andere kinderen niet met ze, maar dat van die wielen stond vast.

Bij school aangekomen bedankten ze de andere meneer Klein beleefd, waarna ze uitwaaierden naar hun klassen. Daar dacht Amber nog heel lang aan de andere mevrouw Klein, die op dat moment waarschijnlijk de ontbijtboel opruimde of een sopje maakte voor de afwas, in die warme, zacht verlichte keukens.

Ze waren een paar jaar geleden verhuisd. Amber keek er nog wel eens naar binnen, maar nu woonde er een stel zonder kinderen dat 's morgens al vroeg vertrok en 's avonds de gordijnen dichttrok.

Amber was zeven toen ze in de B-buurt kwamen wonen. Er was nog geen boom geplant, geen straatsteen gelegd, als je naar buiten keek zag je alleen maar zand en bleke betonnen karkassen. Een huis aan de rand van de woestijn. De eerste dagen verdwaalde ze op weg naar haar kamer, op weg naar de wc. 's Morgens als ze wakker werd wist ze niet onmiddellijk waar ze was.

Ze wou dat ze het vast kon houden, dat gevoel van verdwaald zijn, maar na een week was het verdwenen en wist ze amper meer hoe hun vorige huis eruit had gezien.

De B-buurt ligt langs het spoor dat grenst aan de sloot. De straten in dit deel van de stad hebben plantennamen en in de B-buurt beginnen die met een b. Het zijn geen voor de hand liggende namen. Geen begonia of bramenstruik, maar bertram, bijvoet en brunel. Planten waar Amber nog nooit van had gehoord voordat ze hier kwamen wonen. Op één na, daar wonen zij. Bieslook is de langste straat van de wijk, en ook de laatste. Hij loopt evenwijdig aan het spoor, maar waar de straat stopt bij de hoofdweg, loopt het spoor door, naar de gemeentegrenzen en daaroverheen, langs het huis van opa en oma en nog verder, tot waar ze niet meer weet hoe het heet.

‘Als jullie naar opa en oma willen, gaan jullie maar lopen,’ zegt de vader altijd. ‘Gewoon het spoor volgen, *immer gerade aus*.’

Het spoor is niet meer in gebruik, de rails zijn verroest, de bielzen glibberig van het mos. Een paar keer per jaar komt er nog een losse locomotief voorbij, stapvoets rijdend alsof de machinist bang was dat de rails het anders zouden begeven.

De B-buurt grenst aan de C-buurt, om precies te zijn aan de Calendulalaan. Op de hoek staat het huis dat model heeft gestaan voor Ambers Barbie-huis. Opa had het voor haar gemaakt. Hij was er wel een jaar mee bezig geweest. Er zat een open haard in met een ijzeren hekje ervoor, en een zonnescherm dat je met behulp van een zwengeltje uit kon rollen. Het was zo’n mooi huis dat Amber er zelf in zou willen wonen.

De moeder heeft het een tijdje terug verkocht, aan iemand die had gereageerd op het kaartje dat ze had opgehangen bij de Crooo. Van de opbrengst waren ze naar de Chinees geweest. Amber had het goedkoopste gerecht van de kaart gekozen, alsof ze de schade daarmee kon beperken. Maar het huis was weg, en dat was haar eigen schuld, ze had het zelf in de schuur gezet.

Toen ze had begrepen dat haar klasgenootjes niet meer met Barbies speelden, had zij die van haar ook weggedaan. Zo ging dat met groter worden, iemand besloot dat het er tijd voor was, waarna de rest volgde, ook al begreep je niet altijd waarom.

Bij gebrek aan Barbies ging ze soms naar de kamer van het broertje om met zijn Playmobil te spelen. Daar kreeg ze hetzelfde gevoel van in haar buik. Maar op een dag had het broertje gezegd dat hij het niet meer wilde hebben. 'Jij speelt niet met ze, je zet ze alleen in een lange rij,' zei hij, alsof dat niet goed voor ze was. Terwijl Amber ze alleen maar hielp ontsnappen. Net zoals ze met de Barbies had gedaan, door Skipper 's nachts, toen iedereen sliep, via een laken van het Franse balkonnetje naar beneden te laten zakken. 's Morgens was ze soms verbaasd de pop daar nog te zien hangen, met het laken tussen de stijve beentjes geklemd, alsof ze niet echt weg wilde.

Oma zit in haar stoel. Haar armen rusten vol en verzadigd op de leuning, de vingers hangen gekruld over de rand. Ze draagt een roze, gewatteerde duster die zo statisch is dat hij knettert als je hem aanraakt. Haar stoel is haar eiland. In de kieren van de zitting bewaart ze haar puzzelboekjes, de tv-gids, een tube handcrème, een stuk of wat pennen en haar leesbril. Ze staat niet vaak op uit haar stoel, dat is niet nodig. Opa doet de boodschappen, schilt de aardappels, braadt de gehaktballen.

Amber zit op de bank en leest een tijdschrift. Meer wordt er niet van haar verwacht. Aan de overkant van de straat loopt opa, in elke hand een boodschappentas. Ze kan haar ogen niet van hem afhouden. Het geruite hoedje, dat typische loopje van hem, alsof hij zijn linkerbeen bij elke stap even los moet schudden.

Opeens, zonder waarschuwing, slaat het gevoel om in iets anders, iets scherpers. Er hoeft maar één automobilist de macht over het stuur te verliezen, één dakpan van een dak te vallen. Die dikke overhangende tak kan zomaar afbreken, en op zijn hoofd terechtkomen. Hij kan struikelen op de oprit en precies met zijn oor op een ijzeren punt van het hek vallen.

Niet kijken, denkt ze, als je kijkt gaat het mis. Ze richt haar blik strak naar beneden, op de foto's van de Monegaskische prinses aan boord van haar miljoenenjacht. Pas als de voordeur klinkt, durft ze weer op te kijken. Opa komt binnen met zijn jas nog aan en zijn hoed nog op. Een koude luchtstroom glipt langs hem de kamer in.

'Woei!' Oma opent verschrikt haar ogen en grijpt naar haar

keel. Om elke vinger van haar hand zit een ring, diep weggezonden in haar vlees. 'Als jullie ze nog willen hebben na mijn dood zullen jullie ze los moeten zagen,' zei ze eens. Oma draagt brillen aan haar vingers, parels in haar oren en goud om haar hals. De moeder noemt haar een kerstboom.

Opa loopt met uitgestoken arm op Amber af. Hij beweegt zo traag dat Amber een afstandsbediening wil pakken om hem vooruit te spoelen.

'Kijk eens, een echte Parker. Lag gewoon op straat. Voor jou.'

Oma trekt een potloodwenkbrauw op. Haar echte wenkbrauwen heeft ze er jaren geleden haartje voor haartje uit laten trekken.

'Er zit geen dop op, vader.'

'Daar heb ik er boven nog wel een paar van liggen,' zegt opa.

Ze kijken hem na totdat hij de kamer uit is, en de deur achter zich heeft dichtgetrokken.

'Je opa weet niet dat ik het weet,' zegt oma, 'maar hij verstopt geld op de vliering. Ik heb hem erheen zien gaan met een pak biljetten in zijn hand. Toen hij weg was ben ik naar boven geklommen en heb ik het gevonden. In de oude centrifuge.' Ze kijkt Amber triomfantelijk aan.

'Waarom brengt hij het niet naar de bank?'

Oma buigt zich naar haar toe: 'Dan moet hij de helft aan de belasting geven.' Ze gaat weer rechtop zitten. 'Het is heel wat, hoor. Zeker een half miljoen. Ik vermoed dat het zijn spaarpotje is voor als ik er niet meer ben. Misschien wil hij een inwonende hulp nemen, net als die weduwnaar van de overkant heeft gedaan.' Ze drukt een vinger tegen haar lippen. Opa komt weer binnen.

'Kies er maar een uit.' Hij legt drie doppen op tafel. Ze hebben allemaal een andere kleur dan de vulpen.

'Die passen toch niet,' zegt oma, en tegen Amber: 'Hij is kleurenblind.'

Ze kiest de zilverkleurige dop. Oma trekt een puzzelboekje en een ballpoint uit de zitting van haar stoel en reikt ze aan.

‘Open plek in het bos,’ leest Amber, ‘drie letters.’

‘Tra.’

‘Rondeel, twee.’

‘Ra.’

‘Begroeiing langs de weg, vijf.’

‘Talud.’

Al deze woorden maken deel uit van oma’s wereld, in haar eigen wereld is Amber ze nog nooit tegengekomen.

Ook de oorlog maakt deel uit van oma’s wereld. Als er een vliegtuig overkomt, wordt haar blik wazig en vertelt ze hoe ze in oorlogstijd hun adem inhielden als ze een vliegtuig hoorden. ‘Als het opeens stil was, wist je dat hij in de buurt zou neerstorten.’

Ze heeft het al heel vaak verteld, maar Amber doet elke keer weer alsof ze het voor het eerst hoort. Daarna kijken ze zwijgend naar buiten. Opa’s en oma’s huis ligt pal onder de aanvliegroute van Schiphol. Als je zomers in de tuin zit moet je om de paar minuten het gesprek staken vanwege het gebulder.

Opa herkent het type toestellen aan hun geluid, en vaak weet hij ook van welke maatschappij ze zijn. Hij heeft eenenveertig jaar bij de KLM gewerkt. In de keuken hangen blauwe theedoeken en blauwe handdoekjes. De glazen en het bestek zijn voorzien van ingegraveerde vleugeltjes, en in de gang liggen smalle stroken blauw tapijt die uit het gangpad van vliegtuigen komen. Het spul is onverwoestbaar, tot oma’s spijt. Ze bezit stapels folders van Blokker en de Bijenkorf, die ze bewaart onder haar stoel.

‘Kijk eens wat een beeldig servies,’ zegt ze, als de postbode weer een nieuwe folder heeft gebracht. ‘En deze, hoe vind je deze?’

Ze kijkt ernaar zoals Amber in de weken voor Sinterklaas

naar de folders kijkt met afbeeldingen van elektronica en merk-kleding die ze nooit van haar leven zal krijgen.

Opa is boven, in wat oma de kleine kamer noemt. De kamer is niet echt klein, dat lijkt alleen maar zo doordat elke vierkante centimeter ruimte wordt ingenomen door spullen. Tegen de ene wand staat een rek met oude Buisman-blikjes waarin opa schroeven en moeren bewaart die hij op straat heeft gevonden. Hij legt ze eerst een nachtje te weken in cola, dan sorteert hij ze en bergt ze op. Tegen de andere wand staat een kast met blikken jodenkoeken (jodelkoeken, zei Amber vroeger, wat ze nog steeds een minder raar woord vindt dan jodenkoeken) die gevuld zijn met haken, doppen, kurken, elastieken en dingen die ze niet kent, maar blijkbaar wel heel handig zijn.

‘Je opa had geen nagel om aan zijn gat te krabben toen ik hem leerde kennen,’ zei oma eens, ‘hij deed met zijn vader in ouwe troep op de markt. Zonder mij had hij daar nog gestaan.’

Hoog tegen de muur staan oude klokken die opa van mensen heeft gekregen ter reparatie. Ze staan er al zolang als Amber zich kan herinneren. Op de vloer liggen rafelige stukken tapijt.

Oma heeft haar stoel, opa zijn kleine kamer. De rest van het huis is voor bezoek.

Met haar vingertoppen duwt Amber de deur open. Ze herkent de schroeilucht van de soldeerbout. Uit de transistorradio klinkt een stem die verslag doet van een voetbalwedstrijd. Op de vloer staan scheve torens van lege Mona-toetjes, bakjes van de Chinees, margarinekuipjes. Toen zij en het broertje nog klein waren, kregen ze bij elk bezoek een stapel bakjes en een zak lege wc-rollen mee naar huis. Tassen vol verdwenen in de vuilnisbak, er viel niet tegenop te knutselen.

Opa zit aan zijn werkbank. Hij glimlacht afwezig naar haar, alsof hij haar niet helemaal herkent. Op het werkblad ligt een zilveren slavenarmband.

‘Wat is dat?’ vraagt ze.

‘Wat?’ zegt opa terwijl hij zijn hand over de armband legt.

Amber voelt haar oren rood worden. Ze heeft het verpest. Ze had het niet mogen zien. Het is een cadeautje voor haar.

‘Ons broodrooster is stuk,’ zegt ze. Ze begint nog harder te blozen, terwijl het gewoon waar is wat ze zegt, niks aan gelogen. ‘Ik moest vragen of jij hem kon komen repareren.’

‘Zei papa dat?’

Ze knikt. Eigenlijk was het de moeder die dat zei, maar dat kan ze niet zeggen. Ze doet een spelletje met zichzelf, een geheim spel, waarbij ze het zo lang mogelijk moet volhouden om de woorden ‘papa’ en ‘mama’ niet te zeggen. Heel kinderachtig, en toch kan ze er niet mee stoppen. Ze zit al op zes weken en een dag.

Op schuift zijn bril omhoog en wrijft zo hard in zijn ogen dat het piept als een zeem over een droge ruit. Dan zet hij zijn bril weer terug.

‘Zeg maar tegen je vader dat ik van de week wel even langskom.’

De vader is de oudste zoon. Oudste zonen zijn bijzonder, zegt oma altijd, en oudste kinderen van oudste zonen ook.

Amber weet dat oma het met opzet zo zegt, dat het eigenlijk oudste zonen van oudste zonen is. Maar iedereen weet dat je het broertje niet bijzonder kunt noemen.

De vader heeft één broer, die woont vlakbij met zijn gezin, maar ze zien hem nooit. Zijn vrouw heeft een baan in de gemeenteraad en gaat naar vrouwencafés waar feministen komen en potten met opgeschoren nekken. Dat zegt de vader, en dan corrigeert de moeder hem: ‘Lesbiennes.’

‘Ze moet zelf weten wat ze doet,’ zegt de moeder, ‘maar wat ik wel erg vind, is dat ze haar kinderen elke avond alleen laat.’

De vader en zijn broer schelen maar een jaar en lijken spre-

kend op elkaar. Soms komt Amber ‘mijn oom’ tegen op straat, dan schrikt ze zich rot. Het is de vader. Het is niet de vader. Als het kan verstoppt ze zich in een portiek of achter een auto. Ze zou niet weten wat ze tegen hem moest zeggen, of ze wel wat tegen hem mag zeggen. Eén keer zag ze hem lopen met zijn vrouw, die lang haar had, en geen opgeschoren nek, zoals ze had verwacht. Dat zij ook kinderen hebben vindt ze maar een raar idee. Zij had een van die kinderen kunnen zijn.

‘Toen ik net verkering had met je vader deden we niks anders dan zoenen, we kregen er geen genoeg van.’ De moeder giechelt. ‘Als ik na afloop thuiskwam, was mijn kin rood en schraal van zijn baardstoppels.’

Amber kijkt opzij. Op de kin van de moeder zit een klein rond pleistertje. Ze heeft nog steeds last van puistjes. Alle soorten middeltjes heeft ze geprobeerd, maar niks helpt.

Ze staan voor het stoplicht. Amber zit voorin; op de achterbank wordt ze misselijk. De moeder heeft de gewoonte heel hard op te trekken en op het laatste moment pas te remmen. Niet zoals de vader, bij hem wordt ze nooit misselijk.

Het is maandagmiddag, dan heeft ze vrij, iets waar ze zich al vanaf het begin van het schooljaar schuldig over voelt. Het broertje moet gewoon naar school, de vader naar zijn werk, en de moeder is altijd wel druk met iets.

Op het zebrapad loopt een Chinese vrouw. Ze draagt een soort tent van gordijnstof. Die heeft ze speciaal laten maken, weet Amber.

‘Waggel, waggel,’ zegt de moeder. ‘Moet je nou kijken, alles drilt als ze loopt.’

‘Daar kan ze niks aan doen, dat is van de medicijnen.’

‘Quatsch, dat is van te veel koekjes en chips.’ Ze drukt met haar vlakke hand op de claxon. ‘Doorlopen, vetzak.’

De moeder heeft een afkeer van dikke mensen. Dikke mensen hebben geen discipline.

Zelf had ze altijd aan de lijn gedaan, ook toen ze in verwachting was van Amber en het broertje. ‘Andere zwangere vrou-

wen werden moddervet, maar ik bleef hartstikke slank. Ik at gewoon wat minder. Daar kun je aan wennen, hoor. Je maag is net een elastiekje.'

Toen Amber geboren was had de moeder een jaar lang een logboek bijgehouden van haar ontwikkelingen. Amber heeft het onlangs mogen lezen. Het was in de ik-vorm geschreven. 'Vanmorgen was ik heel narrig en vervelend. Mamma werd heel moe van me.'

Ze had het niet uitgelezen.

De vrouw kijkt op, recht in Ambers ogen. Ze wil haar blik afwenden, maar het lukt niet.

'Groen!' De moeder trekt hard op, de tas met statiegeldflessen op de achterbank valt om. In de zijspiegel ziet Amber hoe de vrouw hen nakijkt.

De moeder pakt de tassen van de achterbank. 'Ga je mee of blijf je zitten?'

'Zitten.'

Aan de overkant van de straat zit de slager waar ze zaterdag met de vader en het broertje was. De moeder doet de boodschappen, maar de vader koopt het vlees. Het was druk bij de slager, ze moesten een nummertje trekken en waren nog lang niet aan de beurt.

'Moet je zien wat voor grote piemels daar liggen,' zei de vader zacht.

Het broertje lachte voorzichtig.

'Zeg het maar tegen de slager,' fluisterde de vader, 'zeg maar: wat een grote piemels heeft u.'

Amber deed alsof ze niks hoorde, dat leek haar het beste. Grapjes over piemels waren niet haar afdeling.

'Toe dan,' zei de vader, 'je durft toch wel?'

Het broertje zweeg. Toen galmde zijn heldere, hoge stem door de slagerij. 'Wat een grote piemels, zeg.'